

Breve Examen

I DEFENSIONIS STEINIANÆ
CONCIONIS IRENICÆ, CASSEL.
lis habitæ Anno 1618.

DE CHRISTO,

CVIVS nVMIne DIRIGente

SVB PRAESIDIO

BALTHASARIS
MENTZERI,
SS. THEOLOGIÆ DOCTORIS
ET PROFESSORIS IN INCLYTA
GISSANA Academia Ordinarii,

*Pro publica disputatione rationem de
eo reddet*

M. PETRUS Kirchbach / FRIBERGA - MISNICUS.

Horis antemeridianis IV. Nov. in auditorio Theologico.

G I S S A E,

Typis Nicolai Hampelii, Typogr. Academ.

M D C X I X.

~~1618. 11. 4.~~

oll. diss. A
01, 13

anv. v. 10. (13).

THEOLOGIS & JCTIS

ADMODVM REVERENDIS, CLARISSIMIS, AMPLIS-
simis, Consultissimis, Eximiis, Præstantissimis:

Dominicum

SUPERINTENDENTI Generali, CANCELLA-
RIIS, tam Generali, quam specialibus, DE-
CANO, PASTORIBUS, adeoque; universis
ac singulis

Illustris Consistorii Mansfeld: quod ISLEBII est, Ad-
fessoribus spectatissimus, &c.

Promotoribus & Fautoribus suis Magnis.

NEC NON

JUVENIBUS. VIRIS
EMINENTISSIMIS, LITERATISSIMIS:

Dominicum

JOHANNI COSTO,

ET

HEINRICO Böttgeri

PATRICIIS HALLENSIBUS præcipuis, LL.in Acad. COLO-
NIENSI & GISENSI p.t. Studiosissimis.

Suis OLIM, illi ultra undecennium: huic verò quinquennium Discipulis, &
in Academiis hactenus Contubernalibus exoptatissimis.

In publicum beneficiorum cumulatissimè ab his sibi colla-
torum testimonium, & gratitudinis texum ebor.

Hoc Exercitium Theolog.

Reverenter

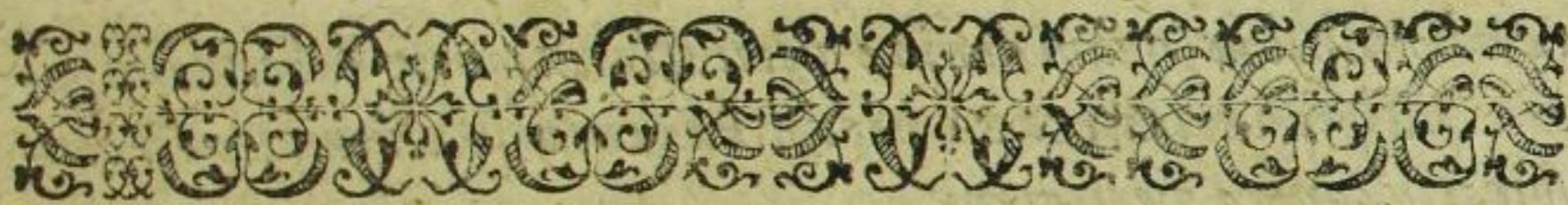
&

Amicè nuncupat:

M. Petrus Kirchbach.

Respond.

DE CHRISTO.

THESIS I.

Vuat, solius veritatis amore, & ejus promovenda studio, breviter considerare, quæ P A U-
LUS STEINIUS, Concionator Aulicus Cassel-
lanus, denuò in lucem edidit, de fraternitate in-
ter LUTHERANOS & CALVINIANOS
constituenda firmandoq; ut, quid de ejus postu-
latione habendum sit, omnibus constare queat.

2. Capite primo ostendit, non sibi propositum esse, de CAP. I.
cidere questionem, Nos, an Ipsi (CALVINIANI) rectè credamus
& doceamus de Controversiis, de PERSONA CHRISTI, de
COENA DOMINICA, & de ELECTIONE FILIORUM DEI
AD VITAM ÆTERNAM. p. 2. Sed illud intendere, ut, sepositis
cōtroversiis illis, una pars alterā patienter ferat, neq; inhumani-
ter criminetur & damnet, sed fraternè amplectatur & juvet,
propter Consensum in ceteris Christianæ Religionis Capitibus, in
quibus fundamentum salutis consistit, p. 3. 4.

3. Resp. Beati pacifici. Amamus & Nos pacem, & coli-
mus, & sectamur: Sed pacem veram, in CHRISTO & ipsius do-
ctrina fundatam. Pacem autem contra veritatem, quæ & contra
DEUM est, detestamur, quia veritatem & DEUM diligimus.
Spirituales igitur fratres, nisi in CHRISTO, & cum ipsis, & per
ipsum, in ipsius doctrina, nullos agnoscimus. Interim diligimus o-
mnes homines, & in primis Christianos, & bene eis cupimus, stu-
dentes eos in veritate informare, & pro eis oramus DEUM, ut ve-
ritatis cognitione eos illustrare clementer dignetur. Hactenus er-
gò displicet nobis STEINIUS propositum, quod majorem pacis

sum hominibus, quam divinæ veritatis rationem habendam putat. Diligite veritatem ET pacem. Pax enim sine veritate est conspiratio contra veritatem.

CAP. II.

4. Cap. 2. I Distinguit inter manifestos Hæreticos, & Idololatras, in fundamento errantes: cum quibus fraternitatem colendam negat, p. 5 & alios, qui in fundamento consentiunt: quorum turbare fraternitatem non debeat dissensio in nonnullis partibus doctrinæ minus principalibus. II. Seriò ait à se fraternitatem peti: neg^r, contrarium inferendum ex eo, quod in HASSIA LUTHERANA fuerint ab officiis remoti: quia noluerint desistere à Calvinianæ doctrinæ condemnatione. Neg^r, verò sibi in animo esse scribit, p. 8, fraternitatem ideo sanciendam, ut LUTHERANI in Ecclesiis Calvinianis doceant: sed tantum, ut utring^s sit sanctum silentium, donec animi, DEO dante, coalescant. III. Injurias hinc inde illatas in vicem condonandas existimat, p. 9 10. IV. Neo-Marpurgensium criminationes negat, p. 11. V. Aequè Calvinianos atq^r Lutheranos Evangelicorum nomine indigitandos censet, quantumvis dessentiant in nonnullis, p. 12.

5. Resp ad I. Quisquis fundamentum rectè tenet, mibi frater esto, tametsi superstruat lignum, stramen & stipulas, que in Examene divinæ probationis exuruntur, I. Cor. 3. v 11. & seq. Ad II. Tolerare charitatis est, non ejicere. Falsam autem doctrinam vera fides non admittit, sed eam improbare & refellere, omnes pii doctores, ex Dei mandato, tenet. Ipsig^s adeò Calviniani nostram doctrinam (absq^r tamen justa causa) acerbissimè in suis scriptis infestantur & traducunt. Quid ergò nobis commodi expectandum ex oblatacum Calvinianis fraternitate? Non infectabuntur illi nos; sed interim nostras Ecclesias sub emento nomine Augustanae Confessionis sociorum ingredientur, & seducent, nobis silentibus. Experiētia id docuit, & docet. Multi Calviniani, imò in Germania pleriq^s Augustanae Confessioni addictos se profitentur: admissi ad officium docendi in Ecclesiis, Calvinismum introducunt. Contrà, nullus sincèrè Lutheranus profitetur se Calvinianum.

Quod

Quod præjudicium profectò longè maximim mometi est. Veritas n.
non tenebras, sed lucem amat. Et silentium cum veritatis dissipatio
conjunctionem, non sanctum, sed Satanicum appellari debet. Est in
corde fides, confessio floret in ore. Ad III. Injurias & ipsilibenter
condonabimus, injuriari desinentibus. Sed non sunt fovendæ ca-
lumniæ cum Ecclesiæ & Religionis detrimento. Ad IV. videat
STEINIUS disputationem inauguralem M. Philippi Cæsar, An.
1615. Marpurgi habitam, de ultimo Christi adventu, Th. 18. ubi
scribit: Lutheranos miseriū falli, quām judæos. Quia, quid
abjectius dici poterat? Et tamen id præfracto animo defendere
annis est: vide disputationem ipsius Bremæ habitam An. 1616.
th. 14. 15. & seqq. Plura verò suo tempore & loco monstrabo con-
vitia Neo-Marpurgensium, ut Steinio non sit opus apud alios de
iis inquirere, sed ut possit ex ipsis libris sive Disputationibus legere
& intelligere. Ad V. Mirum est, duplices Evangelicos non vocan-
dos, si duæ sint, eæq; dissentientes, Evangelicorum partes. Ut enim
partes à se invicem distingui possint, non communi nomine totius
appellari, sed quamlibet peculiari nomenclatura insigniri oportet.
Sic Romanorum alii Cæsariani, alii Pompejani, Civilis illius belli
tempore, vocabantur. Ita, qui generali nomine Christianos, vel
Evangelicos appellat, non eos distinguit, sed uno vocabulo omnes
complectitur: hoc est: non designat partes, sed totum notat. Qua-
re, ut discrimen appareat, alii à Luthero (non ut Confessionis
DOMINO, sed MINISTRO) Lutherani: alii à Zuinglio Zuin-
gliani, vel à Calvinio Calviniani appellantur: absq; ulla, vel in-
juria, vel ignominia, sed tantum, ut discrimen certò agnoscatur.
Faceant enim plusquā aniles illæ nugæ, de Baptismo in Luthe-
ri nomen suscepto, & inde Lutheranorum cognomento derivato.
Quod, si ab Augustana Confessione appellari cupiamus, à qua
Zwinglius cum suis, in ipsis Comitiis illis Augustanis, secessionem
fecit, STEINIUS nō acquiescit, sed & hic partes facit. Quæ, quales
sint, ut sine ambiguitate sciri possit, post multā disceptationem ne-

cessario tandem è deveniendum est, ut hi Lutherani, illi Calviniani cognominentur. Neg, enim sufficit dicere, duas esse Evangelicorum partes, hanc & illam: nisi utramq; sic describas, ut quælibet rectè nosci, & ab altera discerni queat.

CAP. III.

6. Cap. 3 Proponitur syllogismus principalis: Qui in fundamento salutis, & omnibus ad salutem necessariis capitibus, planè consentiunt, ii debent, & bonâ conscientiâ possunt, colere fraternitatem, non obstantibus quibusdam controversiis minus principalibus, 1. Cor. 2. vers. 11. & seqq. Lutherani & Calviniani in fundamento salutis, & omnibus ad salutem necessariis capitibus planè consentiunt. Ergo Lutherani & Calviniani debent, & bonâ conscientiâ possunt, colere fraternitatem, non obstantibus quibusdam controversiis minus principalibus, p. 13. 14. 15. 16.

7. Assumptio à nobis negatur: quam proinde STEINUS confirmare studet, in primis de PERSONA CHRISTI, de COENA DOMINI & de ELECTIONE filiorum DEI ad vitam æternam. Reliqua enim putat minutiora esse: Et de Baptismo ait se nobiscum sentire. Audiamus igitur quid in medium afferat. Quod si enim consensus legitimus in istis capitibus constituatur, spes aliqua de reliquis etiam componendis affulgetbit.

CAP. IV.

8. Cap. 4 Igitur proponit Syllogismū de PERSONA CHRISTI, cuius propositio constat Octo membris, in quibus putat comprehendit totam eam doctrinam. Et in his omnibus ait nos consentire. p. 17. 18. Quia verò videt, multa sibi obstat in assumptio- nis probatione, præmittit responsum generalem; non nitendum esse consequentiis, p. 19. 20. neg, rigidius urgendas quorundam phrases, p. 21. sed potius publicis confessionibus habendam fidem, multaq; condonanda, propter pacem Ecclesie, pag. 22. 23. 24.

9. Gratificabimur in omnibus libentissimè, modo veritas in salvo ponatur. Corrigantur præsententiae, & phrases impropriae emendentur, abjiciantur errores privatorum scriptorum, & Con-

& Confessiones sincerae, planæ & plenæ edantur, de capitibus Christianæ Religionis. Quid vero spei de hac re nobis superesse queat, cursus examinismox nobis ostendet.

10. Cap. 5 Membrum primum est: CHRISTUM Dominum & Servatorem nostrum esse verum Deum. Secundum: esse verum, sanctum & justum Hominem. Tertium: & quidem in una Persona, in qua duæ naturæ, divina & humana personaliter sunt unitæ.

II. Acceptamus ista: sed tamen ita, ut moneamus, multa hic occurrere apud quosdam Calvinianos, quæ digna sunt reprehensione, ut alibi exposuimus. Quia verò hæc STEINIUS sua facere non vult, acquiescimus. Invito enim obtrudere alienas opiniones non debemus. Et quæ hic desunt de ipsius unionis hypostaticæ descriptione, de iis dicendum erit postea.

12. Membrum quartum est: Duas illas naturas, divinam & humanam in una CHRISTI Persona indissolubiliter & inseparabiliter unitas & copulatas esse, sic, ut nunquam in æternum divelli, separari & dissolvi possint, p. 26.

13. Opposui dogma Calvinistarum, de λόγῳ infinitis locis extra suam carnem existente. Sed hinc naturarum separationem consequi STEINIUS negat: & operosè probat, CHRISTI humanitatem jam esse in cælo, & non in terris, p. 26. 27. 28. 29. 30. de qua questione infræ ex professo disputabimus. Nunc enim id inter nos controvertitur, sitnè λόγος incarnatus ullibi extra suam carnem? id quod à me negatur, à STEINIO affirmatur. Alia autem est questio de Præsentia CHRISTI ἡσανθεώπεις apud creaturas, quæ velest generalis, vel gratioſa, vel glorioſa: alia de mutua unione, & περιχωρίσει personali, inter τὸν λόγον & carnem, absq; ullo ad creaturas respectu.

14. Et sanè miratus sum, STEINIUM in illam absurditatem prolapsum, ut Nestorianum illud extra susciperet defendendum. Norat enim verbasui SOHNII in Exeg. A.C. p. 207.

ita

N.B.

ita scribentis: Humana natura tota à toto λόγῳ assumta est, tota
toti λόγῳ unita est, & tota in toto subsistit: atq[ue] ita neg[are] ὁ λόγος est
extrahumanam naturam, neg[are] humana natura est extra λόγον:
quia una hypostasis est λόγος assumentis, & humanae naturae assum-
tæ. Hactenus SOHNius: Cujus argumentum est immotum.
Personæ non est extra suam naturam. Hypostasis λόγος est persona
etiam naturæ suæ humanæ per unionem personalem. Ergo hypo-
stasis λόγος non est extra naturam suam humanam. Certissimum
enim est, & quæ errare illum, qui dicit τὸν λόγον (quantumvis infini-
tum) esse extra suam carnem (essentiâ suâ quidem finitam, sed ta-
men in λόγῳ personaliter subsistentem) quam qui dicit: τὸν λόγον
esse extra suam Deitatē. Vt n. Deitas sua est propria τῷ λόγῳ per
eternam à Patre generationem: sic eidem τῷ λόγῳ incarnato, pro-
pria facta est sua caro per unionem personalem. Unde caro & san-
guis filii DEI proprius est, & dicitur, Joh. 6. Act 20.1. Joh 1. &c.

15. Avet audire STEINUS suum collegam? Ejus hæc
verba sunt, Disputatione 9. th. 12 An post factam unionem λόγος
sit extra suam carnem? Resp ut duplex est præsentia, una huma-
nitatis ad λόγον, & τῷ λόγῳ ad carnem: altera Christi ad crea-
turæ: ita etiam duplex extra: Non est extra carnem præsen-
tiâ primâ: est verò extra carnem alterâ. Et hæc non tollit u-
nionem. Hactenus D. VVetzelius, in eo laudandus, quod Nesto-
rianum extra rejicit in mutua naturarum unione & περιχωρâ
personalis: in altera verò rectius informandus de præsentia Chri-
sti θεανθρώπâ apud creature, quæ ex unione certo ordine conse-
quitur. Nam si unioni personali per se repugnat τὸ extra Nesto-
rianum: non potest id mutari illo respectu ad creature. Nam,
nulla creatura potest divellere unionem personalem, neg[are] potest
ulla creatura esse τῷ λόγῳ vicinior vel propior suâ propriâ carne,
cum qua est unum hypostamenon.

16. Repetam unionis descriptionem Apostolicam, Coloss. 2. vers. 9. & sic concludam: Si ipsa tantum inhabitatio to-
tius

tius plenitudinis Deitatis τὸν λόγον in suacarne constituit unionem personalem: sequitur, quod ei contrarium est, nempe extra carnem esse, eandem destruere. Prius affirmat Apostolus, & fidentur omnes Orthodoxi. Ergo & posterius verum est. Connexio plana est: quia Contrariorum contraria sunt consequentia. Inhabitare autem carnem, & esse extra carnem, sunt contraria, ut patet. Ergo, quemadmodum per inhabitationem unio affirmatur, ita per τὸν extra esse eadem negatur.

17. Frustrè excipis: manere unionem salvam, propter infinitatem λόγου, in cælo carnem suam inhabitantis. Nam, tota plenitudo Deitatis τὸν λόγον habitat in carne: à qua plenitude non excluditur quicquam. Ergo nihil quicquam plenitudinis Deitatis τὸν λόγον est extra suam carnem. Et hoc est admirabile illud mysterium, quod Ecclesia nostræ deprehendunt: **Den aller Welt Kreis nie beschlossen der liegt in Marien Scheß.** Cave tibi imagineris loca, spacia, distantias, vel alias quascunq; creaturas, cum de personali unione τὸν λόγον & carnis cogitas. Persona enim τὸν λόγον, quæ & carnis est hypostasis, longissimè est extra, ultra, supra omnes creaturas: ac proinde adūrator, vel cælum, vel terram diāsas, distantiam vel divulsionem inter τὸν λόγον & carnem facere posse.

18. Pii veteres eleganter & graviter conferebant duo hæc summa mysteria: uti una communis Deitas facit, ut una persona non sit extra alteram in Trinitate, sed per περιχώραν essentialem Pater sit in Filio, & Filius in Patre, & Spiritus S. in utroq; Sic una communis Persona facit in Christo, ut una natura non sit extra alteram, sed per περιχώραν Personalem, τὸν λόγον totus habitet in suacarne, & tota caro sit in λόγῳ. Quam primum dicas, Filiū esse extra Patrem, quocunq; respectu voles interpretari, Deitatis unitatem negas: sic, quisquis affirmat, τὸν λόγον esse extra suam carnem, quacunq; ratione vel respectu interpretabitur, Personæ unitatem tollit.

19. Ut enim unitas Deitatis nullo modo ferre potest τὸ

B

extra

extra, in tribus Deitatis Personis, propter περιχώστην essentialēm:
Sic unitas Personæ in Christo, nullo modo ferre potest τὸ extra,
in ipsius duabus naturis, propter περιχώστην personalem.

20. Vbi frustrā affertur exemplum de D E O , qui est in-
tra omnia non inclusus, extra omnia non exclusus. Nam Deus,
cum nulla creatura est unum, sive essentialiter, sive personaliter:
sed ὁ λόγος cum sua carne est unum hypostatum non. Quare dispar
est ratio.

21. Non ergo, nisi Nestorianus, dicet, τὸν λόγον esse extra
carnem: si maximè statim adjiciat totum λόγον etiam esse in car-
ne. Sunt enim, uti dixi, contraria, quæ se mutuo tollunt & peri-
munt. Ne igitur sim longior (nam alibi fusè hoc argumentum
pertractavi) divina scriptura agnoscendum nobis & colendum
proponit Deum in carne manifestatum, passum, mortuum, &c.
In hunc credimus, hunc adoramus, per hunc justificamur. De λόγῳ
extra carnem (post factam unionem) nemo unquam Evangelii-
starum vel Apostolorum quicquam novit, quicquam dixit, quic-
quam scripsit.

22. Cumq[ue] apud Athanasium & Cyrillum expressa ex-
tent testimonia, alibi à nobis annotata, quod ὁ λόγος non sit extra
suam carnem: nullum in hunc usq[ue] diem perspicuum testimonium
professi potuit, quo diceretur, ὁ λόγος esse extra suam carnem. Vbi
obiter nota propter juniores, in Athanasio Græco-Latino Comme-
liniano in indice non inveniri, quod ὁ λόγος non sit extra suam
carnem, & tamen sunt clarissima dicta p. 170. B. & p. 275. A. In-
veniri autem alterum, quod ὁ λόγος sit extra carnem. Vbi vero
loca ibi notata, nempe 49 EF. 50. A. B. excusseris, videbis te misere
deceptum, cùm ibi hoc tantum dicatur, quod in corpore circumclu-
sus (περικλεσμένος) non fuerit ὁ λόγος, quod neq[ue] nos dicimus (&
quis diceret infinitum Dei filium circumcludi in finito corpore?)
sed extra carnem esse, nūspiam, vel ibi, vel alibi in Athanasio in-
venies: Et haec quidem hactenus.

23. Cap.

23. Cap. 6. agit de membro quinto, quod duxiste na- CAP. VI.
tura sint & maneant etiam in ipsa personali unione vere distin-
ctae, ita, ut quilibet natura suas naturales proprietates, absq; ulla
permixtione sive confusione retineat, p 31.

24. Hic reprehendo omissam naturarum Communicatio-
nem mutuam, à Samosateno impiè negatam. Excipit STEINIUS,
hanc questionem nihil ad rem facere, p 31 Atqui scripserat, p 18.
plene omnes partes & puncta à se recenseri, quæ sint ad hanc do-
ctrinam de Christo necessaria. Naturarum igitur communi-
catio personalis omitti non debebat. Vt enim discrimin natura-
rum esse contraria Eutychen: ita carundem personalem unio-
nem & communicationem contra Samosatenum & Nestorium,
expressè notari oportet.

25. Vbi frusta opponitur promiscuus usus termini unio-
nis & communicationis. Patribus enim, rectè sentientibus, sua in
loquendo libertas conceditur. Sed Nestorius unionem non infici-
tus, negabat communicationem; unde in Synodo Ephesina damna-
tus fuit. Et de Samosateno historia Ecclesiastica testatur, docuisse
eum, τὰς δύο φύσεις πατέταις ανοίγωντας εἶναι, duas illas naturas o-
mnino incommunicabiles esse. Et apud Calvinianos similes sen-
tentias ostendere, non est difficile. Quarè haud immerito expre-
sam postulavi confessionem de naturarum communicatione, quæ,
si negetur, neg_s Deus homo, neg_s homo Deus, vere & realiter
dici potest.

26. Neg_s contraria dicit, (ut STEINIUS opinatur, p 33.)
qui naturarum communicationem vocat unionis personalis diffe-
rentiam, in propriæ suæ sententiæ explicatione: Et qui hypothesin
Samosateni & Nestori refutaturus, unionem quidem conceden-
tium, sed communicationem pernegantium, dicit, ex Personalis
illa unione oriri naturarum communicationem. Et alias certum
est: 1. Unionem naturæ ordine esse communicatione priorem. 2.
& unionem aliquam dari posse sine communicatione. Quarè

STEINIUS in mea sententia & oppugnatione non distinguit ab-solutum ab hypothetico, sive simpliciter dictum, & quod secundum quid dictum fuit. Naturarum communicatio in unitate personae est unionis hypostaticae differentia: per quam ipsa est, quod est, & ab omnibus aliis unionis generibus distinguitur. In contro-versia autem contra Samosatenum & Nestorium, unionem qui-dem affirmantium, sed negantium communicationem, recte iti-dem assertur, ex intima illa personali unione oriri naturarū communicationem, per, & propter quam dicitur Deus homo, & ho-mo Deus, Filius Dei, Filius hominis, & Filius Mariæ, filius Dei: adeò, ut quisquis hanc communicationem negat, ipsam quoq; uni-onem inficietur.

27. Admonitionis istius meæ necessitatem, STEINIUS ipse suo exemplo confirmat. Quanquam enim negat, hic inter nos controversiam capitalem esse, p. 34 tamen ipso facto ostendit, se non recte sentire, p. 35 ut perspicuè monstrabo.

28. Non putabit autem, quæstionem hanc esse merè Schola-sticam, de qua libera esse possint doctorum judicia, p. 34. Sed at-tingit hæc quæstio ipsum salutis nostræ fundamentum, nempe ipse-nstus τε λόγος incarnationem. Et qui hic errat, in doctrina de commu-nicatione idiomatum recte sentire non potest.

29. Nam οὐλόγος factus est Caro, Joh. i. v. 14. unde ori-untur Propositiones: Deus est homo: Homo est Deus. De qua-rum vera & fundamentali interpretatione queritur.

30. Vbi STEINIO in memoriam revoco, Polani & Danai verba, humanitatem vocantium adjunctum τε λόγος: & aliorum Calvinistarum, unionem describentium per gestationem & su-stentationem in λόγῳ. Quam nægissæv Nestorianam jam pridem D. Lutherus in Thomistis damnavit. Ut nihil jam dicam de simi-litudinibus, quibus hic uti solent.

31. Quid si STEINIUS eandem damnet? videamus. Ta-lem nobis proponit analysin: Christus verus Deus est homo, hoc est, ea

est, ea ipsa Persona, qua est verus Deus, etiam simile est homo, & non alia. Idem ipse, qui Deus est, est etiam homo, & non est alius. Vel: Persona divina naturae est etiam humanae naturae Persona: Vel: Deus & homo est una Persona, vel, est una Persona, in qua duas naturae, divina & humana subsistunt, &c. p. 35.

32. Daneus vocat verbalem prædicationem, seu communicationem appellationis. Grynæus hanc propositionem: Deus est homo, appellat propriam, identicam, regularem, D. VVetzelius disscut. y. th. 5 filium Mariæ dicit esse Filium Dei secundum Deitatem, & etiam filium Dei unione Personalis. Pareus vix sibi uidetur constare in analysi, ut de aliis nihil dicam. Nunc cum STEINIO transigendum, transigat ille cum aliis.

33. Propositio simplex est: Deus factus est Homo. Deus est Homo. Homo est Deus. Filius hominis est filius Dei. STEINIUS resolvit in axioma copulatum: Christus est Deus & simul Homo. Hæc analysis est etiam Zuinglii. Eteam Nestorius concedebat sed non explicat ipsam immediate unionem duarum naturalium. Naturalis autem ordo jubet, composita resolvi in sua simplicia. Axioma autem simplex resolvi in compositum, tam absurdum est, ac si quis duo velit resolvere in tria. Nam axiomatis simplicis terminantum duo sunt, compositi autem plures duobus, ut optimi philosophi docent. Hæc igitur Steiniana analysis stare non potest.

34. Non commemorabo errata cætera, sed assignabo fundementum veritatis immotum, ab ipsis quoq; adversariis (tanta est ejus evidētia) approbatum. Ut naturæ Christi sunt due, quæ in una Persona copulantur: sic in propositionibus Personalibus, hoc est, eam unionem immediate denotantibus, una natura in antecedente, altera in consequente designatur, & per copulam, sive vinculum, earundem unio exprimitur. Unde fit, ut unius naturæ concretum, de naturæ alterius concreto prædicetur, vel, ut ipse Melanchthon etiam loquitur, ut una natura prædicetur de altera in concreto. Idq; confirmat Steinius, verè scribens, p. 35. eandem personam esse utriusq; naturæ.

B. 3

35. Hoc

35. Hoc fundamentum, ubi recte observatur, analysis veracertaque erit. Quaecunque, vero analysis propositionum personarum fundamento isti adversatur, vera esse nequit. Ad hanc ergo cynosuram infallibilem suas priores avocatores exigat STEINIUS, & legitimas eas non esse, (quantumvis veras esse suo loco non negem) res ipsa luculenter ostendet.

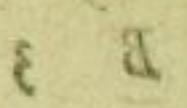
36. Adsperserat hic nonnulla STEINIUS de omnipotentiā, omnipotentia, & omniscientia, CHRISTO ut homini communicata: quae suo loco reservanda monueram. Quod sic excusat ille, ut dicat in nostri gratiam factum esse, quicquid ita dicit, p. 36. Sed importunum hoc officium, gratiam a nobis non meretur. De re ipsa videbimus suo loco: approbantes istum mutuum consensum, quod unio non tollat discriminem naturarum, neque naturalium differentia tollat unionem, p. 36. 37. Porro de communicatione idem affirmandum, quod de unione, ex qua illa fluit, & juxta quam explicari debet.

CAP. VII.

37. Cap. 7. Sextum & septimum membrum propnuntur. Summa sexti haec est: Propter unionem hypostaticam unitiusq; naturae propria de tota persona enuntiari: Septimi: Divina secundum Deitatem, & humana secundum humanitatem, pag. 37.

38. Acceptari ea possunt in sano sensu: Sed addidi tamen admonitionem valde necessariam de Alleosi Zwingiana, quam D. Lutherus vocat larvam Diaboli: itemque de Propositionibus, quando de Deo divina, & de homine humana praedicanter, num illae sint per communicationem idiomatum exponenda. Quid ad ista STEINIUS?

39. Scribit, p. 38 me accusare scripturam sacram imperfectionis & ambiguitatis, dum Calvinianam declarationem eo nomine accuso, p. 38. Sed quae haec consequentia? De distinctis distincte loquor. Vera sunt, quae ibi profert STEINIUS, sed non sunt plena perfectaque: unde nata suspicio: eaque non vana, ut res ipsa mox ostendet.

40. Nam

40. Nam quando de D E O humana, vel de homine divina prædicantur, fieri per communicationem idiomatum, STEINUS concedit: sed, quando de filio hominis scriptura enuntiat, quod sit flagellandus & crucifigendus, perinde esse opinatur, sive per communicationem accipiatur, sive minus, p. 41.

41. Quod incogitanter dictum corrigendum est. Nam Beza, & quidam alii, negant esse idiomatum communicationem, quando divina de D E O, humana de homine prædicantur, propter convenientiam subjecti & prædicati, in natura à qua subjectum denominatur, & naturali proprietate, quæ ponitur in prædicato. At qui cogitandum erat, subjectum esse nomen personæ compositæ, tametsi ab altera tantum natura denominata. Et quā verum est, filium hominis esse flagellatum & crucifixum, tam verum est, ipsum D E I filium esse flagellatum & crucifixum.

42. Crassus igitur Bezae & asseclarum error est, ubi de communicatione idiomatum agitur, sub nomine filii D E I deitatem tantum & sub nomine filii hominis, solam humanitatem intelligere velle: Cūm hoc fundamentum sit immotum, de C H R I S T O propter factam unionem, tanquam persona una composita, divina & quæ & humana prædicari. Semper igitur in subjecto est nomen personæ compositæ, sive ab alterutratantum, sive ab utraq; natura simul denominata. Et sic conservatur personæ unitas contra Nestorium, & naturarum discrimen contra Eutychen. Et regnat hic idionia: per quam filius D e i sibi appropriavit attributa humanae naturæ. Quā verè enim in personæ unitatem assumendo carnem, sibi eam fecit propriam, adeò, ut inde ὁ λόγος dicatur caro, ex cap. Joh. I. vers. 14. tam verè etiam sibi appropriavit omnia, quæ sunt carnis, ut, quicquid caro agit aut patitur, ad ipsum D E I filium verissimè referatur.

43. Hinc ergò ipse filius D E I patitur, moritur, sepelitur, resurgit, proprio suo sanguine acquirit Ecclesiam, &c.

44. Quam idionia quisquis ex verbo D E I sincè credit,
non

non potest non amolitur Zuinglii, ut diaboli larvam, repudiare & detestari.

45. Perpendat nunc STEINIUS verba admonitionis Neostadianae: prædicatio, inquit, humanorum de Deo, & divinorum de homine, quantum ad naturas, tantum est verbalis. Quod si verum est, communicatione naturarum negatur: Proinde & ipsa unio.

46. Atq[ue] hoc est, quod ante dixi, unione ista non recte explicata, doctrinam reliquam de communicatione idiomatum stare non posse. Id quod disputationis cursus plenius edocebit.

47. Nam STEINIUS Alloeosin Zuinglii defendendam suscipiens p. 41. indignatur Luthero, quod diaboli larvam appellavit: & me erroris insimulat, quod scripsicerim, Calvinianos permuteare nomina personæ & naturæ p. 92.

48. Expediam breviter. Zuinglius per suam Alloeosin sic permuat verba, ut nominato filio DEI, intelligat humanitatem, & nominato filio hominis intelligat divinitatem. Cape exempla: Deus est passus, id est, caro Deitati unita est passa. Homo est omnipotens, id est, deitas humanitati unita est omnipotens. Quæ formalia verba sunt Bezae in Colloquio Mompelgartenensi. Sadeel: Caro Christi, inquit, est vivifica, id est, est caro illius, qui est vivificus. Danæus: Christus homo est mortuus pro nobis, hoc est, natura tantum illa Christi humana. Adjunge Herbornenses, scribentes, tantum naturam humanam esse mortuam, totam vero personam per mortem aboleuisse eum, qui mortis habebat imperium.

49. Num fortasse talem explicationem improbat STEINIUS? Non improbat, sed defendit, quantum potest. p. 45. & non veretur scripturam vocare in testimonium, nempe I. Joh. I. v. 7. Apocal. I. v. 5. I. Pet. I. v. 16. Act. 20. Quæ dicta si diligenter expendas, officium Christi explicant, & hactenus hoc loco sunt aliena. Quia tamen involvitur proprietas humana, hactenus possunt
huc

huc referri. Sed nullibi habetur exclusiva, quā ponit STEINIUS:
Tantum natura humana est passa & mortua: quod bene notamus.

50. Quia verò apud Vigilium & Augustinum exclusiva ponitur, quod extremum STEINI refugium est, p. 46. 47 commendō pietatis studiosis hanc regulam: In controversia contra Eutychen rectè vereq; dicitur: sola humanitas, non etiam Deitas, est mortua; quia hic de naturarum discrimine disceptatur: In certamine autem contra Nestorium, hereticum est dicere: solam humanitatem, & non ipsum aeternum Dei filium, passum & mortuum esse: quia hic disceptatur de personæ unitate, quam non servat, quisquis dicit: non ipsum τὸν λόγον, sed carnem τὸν λόγον passam & mortuam esse.

51. Quandoquidem ergò Zuinglii Allæosis non est opposita Eutychianis, sed latam portam aperit errori Nestoriano, rectè vereq; ut Diaboli larva, reprobatur.

52. Vbi STEINIUS fideliter monendus est, ne decipere perget, simplices lectores, adducta falsa definitione allæoseos Zuinglianæ. Sic enim scribit p. 41 post medium: Zuinglii allæosi nihil esse aliud, quam talem prædicationem, in qua propria Deitatis homini Christo, aut filio hominis, & viciissim propria humanitatis Christo Deo, seu filio Dei, assignantur, ita ut utriusq; naturæ proprietates toti personæ attribuantur nat' & natusq; & natus, juxta distinctas naturas, divina quidem idiomata juxta Deitatem, humana verò juxta humanitatem. Sic STEINIUS miserabiliter errans, aut malitiosè seducens.

53. Illa enim non Zuinglii allæosis à Luthero damnata, sed orthodoxa antidosis est, ab omnibus piè sentientibus ipsoq; etiam Luthero, & nobis, approbata & commendata, de qua legi debet Damascenus lib. 3. de orthodoxa fide, c. 4. Expendat igitur hic propria sua verba STEINIUS, & ad se applicet p. 46. Wil sich daß auch für Gottes angesicht der maleins verantworten lassen?

54. Concludam hoc caput tali sententia: Quam pia, vera,
C & re-

& recta est antidosis Orthodoxorum Patrum ex Scriptura clarissimis testimonii extracta, tam impia, falsa, & obliqua est Zwinglii allæosis, detestanda oraculorum Spiritus sancti depravatrix: quam, quisquis amat, Christum sincere amare non potest.

CAP. IIX.   55. Cap. 8. Succedit membrum octavum. 1. de donis ineffabilibus in anima & corpore, quibus præ omnibus aliis hominibus, ipsisq; adeò Angelis, Christi humanitas exornata sit. 2. quod caro & sanguis Christi, sit Dei propria caro & sanguis. 3. quod etiam humana natura in officio mediatorio una cum Deitate simul operetur. 4. & sic consequenter CHRISTUS tanquam unicus Mediator in utraq; natura, invocetur & colatur.
pag. 48.

56. De multis à me hic admonitus STEINUS, patienter ferre non potuit, se de erroribus gravissimis verissime accusatum. Quærit igitur per longas ambages, quinam illi errores sint? Quasi verò in re tam manifesta sit opus conjecturis, vel divinationibus. Videamus ordine.

57. Christi humanitati multas prærogativas præ aliis creaturis datas, utring; fatemur. Et hoc membrum est primum, errore vacuum p. 49.

58. Secundum etiam verum est, quod caro & sanguis Christi sit Dei ipsius propria caro & sanguis p. 49. Sed illud hoc loco non debebat doceri, verum in descriptione ipsius unionis, quæ est fundamentum communicationis idiomatū. Et nisi caro Christi esset Filii Dei propria caro, nō potuisset Filius Dei pati & mori, ut in capite præcedente dictum fuit. Quare peccatum est à STEINIO in leges bona methodi: Eaq; ordinis inversio, multa parit incommoda, ut cuilibet prudenti patet. Verum igitur est in re ipsa, quod hic dixit STEINUS: sed error est in ordine, ut ostendi. Obiter interrogatur STEINUS, quid judicet de Herbornensibus reprehendētibus, si quis τὸν λόγον incarnatum realiter dicat habere carnem & sanguinem? Neg; aliter docere possunt, quot-

quot

quot naturarum communicationem inficiantur. Sed acquiesco hic
in ingenua S T E I N I I confessione, quam, ut sincerè conservet,
opto.

59. TERTIUM membrum similiter approbatum: quòd in
officio C H R I S T I utraq natura agat, quod sibi proprium est, cum
alterius communicatione, juxta Canonem Concilii Chalcedonен-
sis p. 49. 50. Quid ergò reprehendis? In verbis quidem agnosco
veritatem: sed neque ordo bonus est, neque bona consequentia.
Nam oportebat primò docere de communicata potentia & virtute
divina, ad officium exequendum necessaria. Finitis enim donis
tolli peccatum, & mors vinci, & æterna vita acquiri non poterat.
Deinde Canonis illius plena explicatio requirebatur: de qua re
postea differemus.

60 Quartum denique membrum est de Adoratione
& cultu mediatoris C H R I S T I juxta utramq naturam, p. 50.
Ubi rursum in ipsis verbis veritatem agnosco: Sedita, ut necessa-
rium sit monere de maximis erroribus, sub illa loquendi generali-
tate occultatis, de quibus nunc agendum est. Nam de communi-
catione divinae majestatis p. 51. infra dicendi locus erit.

61. Hominem C H R I S T U M esse à D E O proximum,
docuit D. Schonfeldius. Reprehendi Ego. S T E I N I U S negat,
unquam eum sic docuisse p. 51. Bene est, inquam. Ergò S T E I N I U S
tacitè improbat, si quis ita doceat.

62. Sed conscientia aliud dictante, scribit S T E I N I U S,
fieri posse, (enfluentem animum!) ut docuerit Schonfeldius,
gloriam, majestatem, dominationem, potentiam & potestatem
C H R I S T O juxta humanitatem datam per exaltationem, esse
quidem longè maximam, incomprehensibilem, ineffabilem, sed
tamen non esse essentialē divinam gloriam, majestatem, &c.
sed minorem eā & inferiorem, veruntamen majorem & sub-
limiorem omnium aliarum creaturarum gloriā & virtute,
pag. 51. 52.

63. Concludam ergo inde: *Vt sola Deitas, sola divina gloria & majestas demonstrat verum Deum: ita natura, virtus, potestas, gloria divina inferior, non Deum verum, sed Deo inferiorem ostendit.*

64. Consequentiam nemo negabit, qui didicit, sine vera deitate Deum verum, ne quidem cogitari posse.

65. Sed non opus est consequentiis. Ipse Calvinus in cap. 21. Matth. v. 44 *sessio ad dextram*, inquit, *Metaphorice accipitur, prosecundo vel proximo gradu, quem Dei vicarius obtinet, vide etiam in Matth. 26. v. 64. & Marc. 16. v. 19. Piscator in Analyti Luc. c. 22. v. 69. Ab hoc tempore erit filius hominis sedens ad dextram potentiae Dei: id est: Ego breve incipiam regnare in celo, tanquam proximus a Deo. Pierius in defensione orthodoxae confessionis disp. 8. th. 33. sessio intelligitur de proximo a Deo honoris & dignitatis loco, th. 34. p. 144. Christus ad dextram patris electus, id est, constitutus & declaratus est a Deo legatus, dominus & caput Ecclesiae, qui proximum & summum ab illa dignitatis & honoris gradum teneret, & penes quem tota sit Imperii potestas. Sic ille.*

66. Penes STEINIUM nunc esto, in hanc sive illam partem suam mentem declarare. Pius autem lector perpendat in timore Domini argumenta Schonfeldiana & Pieriana, de matre Salomonis, 1. Reg. 2. v. 19 de Eccles. Ps. 45. v. 10 de petitione matris filiorum Zebedei, ut unus ad dextram, alter ad sinistram sedeat, Matth. 20. v. 2. & de Iosepho ad latus Pharaonis sedente (quod tamen in textu non habetur) Gen. 41. v. 40. Annō pulcherrimè inde concludetur: Christum esse quidem a Deo proximum, sed ipsum Deum non esse: immo ne quidem Regem esse, sed Regis legatum, amicum, ministrum, aut, si mavis, vicarium. Hac alibi fusiūs tractavimus.

67. Objicit STEINIUS: 1. Patrem maiorem esse Christo, Joh. 14. v. 28. 2. Deum esse caput Christi, 1. Cor. 11. v. 3. 3. Christum subjectumiri Deo, 1. Cor. 15. v. 28.

68. *Ex. ad*

68. Bz.ad 1. & 2. dici de Christo respectu humanitatis. Idem ergo Christus est aequalis patri secundum divinitatem, minor patre secundum humanitatem. Sed neq^z secundum Deitatem, neq^z secundum humanitatem est proximus a Deo: quia est ipse Deus. Et in statu exinanitionis erat Christus patris sui legatus, & servus, & minister hominum: & quidem inferior sive minor non tantum Deo, sed etiam Angelis, Ps. 8.v.5. Heb. 2.v.7. semper tamen idem Dei filius in unitate persona: at nunc in dextra Dei sedens idem ipse est Dominus omniū: & quidem unus Dominus, præter quem non est alius, I. Cor. 8.v.6. Non novit aut colit Ecclesia Dominum a Deo proximum, sed unum Dominum Dei & spiritu sancto est unus ille verus Deus benedictus in secula.

69. Ad 3. Vti Christus ~~Deus~~ a patre omnia accepit, & ex nutu patris omnia gessit: ita Ecclesiam ab omnibus hostibus liberatam, & cœlesti gloriâ ornatam sponsam suam dilectam sistet suo patri, seq^z cum ipsa paternæ ipsius voluntati subditum demonstrabit. Quæ omnia pulcherrimè cohærent: sed nihil est, ex quo consequatur: Christum esse Deo proximum, hoc est, per necessariam consequentiam, Deum alium, ac proinde divisum. Fieri enim non potest, ut quis proximus sit ab eo, cui est omnis. Est autem Christus Patri omnis & juxta Deitatem: & sic proximus ab eo dici non potest. Secundum humanitatem autem non est quidem omnis patri, sed tamē in unitate persona est unus ille filius patris, & proinde unus cum patre & spiritu sancto Deus, & unus Dominus. Quisquis ergo Dominum a Deo proximum colit, duos habet dominos, & est apertus Nestorianus.

70. De officio Christi sic docet STEINIUS, p. 53. in eo quamlibet naturam agere quod suum est, nempe Deitatem divina tantum, humanitatem humanam tantum: cum alterius communicatione, hoc est: in unione, non divisim, non separatim, p. 54. & expressè negat naturam humanam quicquam facere, quod convenerat.

riat deitati. p. 55. etiam in gubernatione mundi, in qua dicit Deitatem operari per omnipotentiam divinam, humanitatem per virtutem creatam & finitam p. 55. 56.

71. Consentimus in eo, quod quilibet natura facit, quod suū est, & sic contra Eutychen demonstratur aeternū discrimen naturarū.

72. Dissentimus autem in altero, quod Nestorius oppositum est: cum alterius communicatione.

73. Nam illud de unione accipit STEINIUS: quam, quia non recte supra descriptis, communicationem etiam non recte interpretatur. Quare ad fundamentum nobis redeundum est.

74. Quoniam naturæ diæ CHRISTI non in se ipsis, aut seorsum, aut divisim subsistunt, sed in una eademque filii Dei persona unitæ: Ergo neque divisim agunt, sed unitè. Hic consentimus.

75. Deinde cùm tám arcta sit naturarum istarum in una persona communicatio, propter quam Deus est, & dicitur Homo: & Homo est & dicitur Deus: neutra natura agit sola, sine altera. Nam divina signa operabatur Deitas, sed non sine carne, & caro humilia, sed non sine divinitate. Patienti enim carniconjuncta erat divinitas impassibilis manens, & passiones perficiens salutares: & operanti Dei verbi divinitati conjuncta erat sancta anima, intelligens & videns, quæ perficiebantur. Igitur proprias glorificationes divinitas corpori communicat (*μεταδίδωσιν*) at ipsa permanet passionum carnis immunis. verba sunt Damasceni lib. 3. de orthodoxa fide, c. 15. quod totum caput legi debet in præsenti disputatione. Sunt ibi & hæc verba: Non humanitas faciebat humana: nam non homo solum, sed & Deus: unde & passiones ejus vivificant & salutares: Neque Deitas (*θεῖνως*) operabatur divina: nam non Deus solum, sed & Homo. Haec tenus Damascenus. Dissentimus hic à STEINIO in eo, quod operationē humanam metitur ex solis proprietatibus humanis, & sic humanitatem relinquat in sola sua virtute & facultate humana, nihil quicquam ei tribuens, quod sit verè divinum.

76. Vbi duo errores occurruunt. Prior, quia οὐλόγη & sibi unius carnē, appropriavit etiā sibi omnia carnis attributa: Ergo quicquid

quid agit & patitur natura humana, illud omne agit & patitur ipse ὁ θεός. Et hic nulla mera humana, vel operatio, vel passio in Christo locum habet: quia, ut ajebat Damascenus, non humanitus faciebat humana: sed semper caro ita operatur, ut operatio illa dicenda, sit propria ipsius filii Dei. Ecce idionūlār!

77. Posterior, quia ὁ θεός unicus sibi carnem, eidem se totum communicavit, & dedit ei potentiam & virtutem divinam, per quam officium suum exequi posset: jam certum est, naturam humana non agere ex sola sibi naturaliter propria, sed etiam personaliter communicata potentia & virtute: quod vel in miraculis clarissimè intelligi potest: quæ ipsum virtute Spiritus sancti edidisse, scriptura divina testantur, Actor. 10. v. 38.

78. Vbi summa difficultas STEINIUM premit, Christo tribuentem potentiam & virtutem, divina quidem inferiorē, sed tamen & humana, & Angelica longè superiorem. Quam ei frustrā datam quis censem? Deus enim certè sapientissimus, nihil frustrā facit.

79. Quis ergo illius potentiae & virtutis donatae in officio Christi erit usus? Et quæ inde resultabit operatio? Non possum mare illud absurditatum exhaustire. Annotabo paucula, ut de ceteris etiam cogitandi causa STEINIO præbeatetur.

80. Primo in Christo habemus naturam geminam, divinam & humanam. Ergo & virtutem & operationem geminam, divinam & humanam. Natura media, quæ nec Deitas sit, nec humanitas, nulla est: Ergo nego media virtus, nec media operatio, quæ nec humana, nec divina, dici mereatur.

81. Secundò: Si in officio Christi Deitas tantum divina, & humanitas tantum humana operatur: omnisq; Christi actio, vel tantum divina, vel tantum humana est: ut STINIUS autumat: quoniam referet potentiam istam & gloriam medium, nec divinam, nec humanam? Non dices esse divinam & humanam simul. Differt enim ab utraq. Quare ad Deandas actiones refiri non potest.

82. Tertiò: In historia creationis de tali virtute infra
Deum,

Deum, & supra omnes creaturas nullum genus extat, neq; in toto codice Biblico vel minimum de ea vestigium monstrari potest.

83. Quartò. Quicquid in toto Christi occurrit officio, illud omne ad Christum refertur, vel ratione divinæ, vel humanæ naturæ, velutriusq;. Vbi igitur hæret illa potentia media?

84. Quintò. Si media potentia & gloria inferior divina, humanæ superior, in Christo est: consequitur aliquid per eam perfici, quod nec per solam divinam virtutem, nec per solam humanæ potentiam, nec per utramq; simul perfici potest. Frustra enim data non est. Ecquod nám illud dices, STEINIUS, cuius necessitas mediæ illam potentiam peperit! piget plura cumulare.

85. Liquere nunc puto, quid sit, utramq; in Christo natu-ram operari, quod sibi proprium est, cum alterius communicatione. Nimirum agit ΛΥΓΩ, quod divinum est, sed agit humanitùs, quia ΓΕΑΡΘΓΩΤΩ, & quia caro τὸ ΛΟΥΠΟΣ est propria. Agit humanitas, quod humanum est, sed divinitus, quia habet inhabitantem sibi ΛΟΥΠΟΥ, & inde communicatam divinam potentiam & virtutē possidet. Atq; hoc demum est agere cum alterius communicatione, quod Canon Chalcedonensis habet; Calviniani autem neg; verè credunt, neg; rectè interpretantur.

86. Quod, ut magis patet, perpendenda est sequens qua-
stio: Vtrum Christus per creatas sua dona incomprehensibilia gu-
bernet cœlum & terram? R. STEINIUS, divinitatem operari per
increatam omnipotentiam, p. 55. humanitatem autem per dona
creata & finita p. 56.

87. Excipio, per potentiam finitam & creatam cœlum &
terram gubernari non posse. Idq; fatetur STEINIUS his verbis: re-
ctè beneq; à MENTZERO dicitur, per eandem potentiam mun-
dum gubernari, per quam etiam est conditus, nempe per divinam
virtutem & omnipotentiam, p. 55. lin. penult. Vnde concludo:
Christum ut hominem, aut præditum esse divina omnipotentia,
aut mundum gubernare non posse.

88. Repetit STEINIUS suā sententiā, Christum ut hominem
guber-

gubernare mundum per sua dona finita. At hoc fieri non posse, jam ostendi. Si autem fieret, docui, inde consequi geminam gubernationem, & tandem Regem geminum, unum verum Deum, alterum à Deo proximum.

89. Quam consequentiam negat STEINIUS, productio testimonio Damasceni, de discrimine 1. τῆς ἐνέργειας, 2. τῆς ἐνέργυης. 3. τῆς ἐνέργειας seu αποτελέσματος. 4. τῆς ἐνέργειας, p. 56. Itemq. exemplo Poëta sive Oratoris, carmen sive orationem scribentis, pag. 57.

90. Resp. Paucis: Damasceno ad stipulamur lib. 3. de Ortho. fide c. 15. quem STEINIUS non satis recte accommodat: & unum Poëtam & Oratorem, unius carminis & Orationis authorem agnoscimus. Sed dissimilitudo in eo est, quod CHRISTUS Deus & homo juxta utramq. naturam, in unitate Personæ gubernat cælum & terram, divinâ omnipotentiâ, (quod nos cum Scriptura dicimus) STEINIUS vero addit etiam operationem potentiae mediae, supra omnes creaturas eminentis, sed tamen infra Deum subsidentis.

91. Quæ media potentia, quia nec est divina, qua est inferior, nec humana, qua est superior: ergo ejus quoq. operatio nec divina, nec humana est: adeoq. ipse operans, nec Deus, nec homo erit. Vbi si excipias, esse operationem divinam & humanam simul; apertè id falsum est, cum neutra sit, sed ab utraq. distincta, medium peculiarem ordinem, vel verius confusionem, constituens inter utramq.

92. Considera igitur verum ordinem: quale ἐνέργημα talis ἐνέργεια. Qualis ἐνέργεια, talis δύναμις ἐνέργυη. Qualis δύναμις ἐνέργημα, talis ipsa φύσις. Homo per facultatem humanam operans, producit effectum humanum: sicut Deus per divinam omnipotentiam operatur divinè. Effectus igitur, qui nec divinus, nec humanus est, erit ex operatione nec divina, nec humana: Et hæc operatio profluet ex virtute nec divina, nec humana: Et hæc virtus erit

D

tus erit

tus erit nec divinæ naturæ, nec humanæ: ac deniq; per talem virtutem operans, inde nec Deus, nec homo dici merebitur.

93. Sed quid tandem in gubernatione mundi agit sive operatur Christi humanitas? Respondet STEINUS: Natura divina gestat & conservat per divinam suam infinitam virtutem & operationem res universas, & gubernat singulas juxta suam voluntatem: Humana natura novit ex revelatione divina & naturæ talem conservationem, & rerum singularum gubernationem, & dat suum consensum, & approbat, quod omnia ita conserventur & regantur, p. 57 §8.

94. Quid audio? Itane describitur gubernatio mundi, quod Christi humanitas eam ex revelatione divinitatis novit & approbat? Ergo ne etiam Angeli gubernant mundum, quod novisse & approbare, imò etiam perficere sive exequi voluntatem Dei scriptura testatur? Psal. 103. v. 21. Elenchus est falsæ definitionis.

95. Elucet in gubernatione mundi divina sapientia, bonitas, justitia & omnipotentia: sine quæ ad momentum tota hæc mundi machina consistere valeret. Et est hoc theorema immutum. Qui gubernat mundum, est Dominus sapiens, bonus, justus & omnipotens. Assumo: Christus etiam ut homo, gubernat mundum.

Ergo Christus etiam ut homo, est Dominus sapiens, bonus, justus & omnipotens. Legatur cap. I. ad Eph. & c. I. Apocal.

96. Quare nostra hæc est constans sentia: Christum Deum & hominem, juxta utramq; naturam in unitate Personæ, gubernari mundum, & in eo Ecclesiam, ut Deum quidem omnipotentia suâ & sapientia essentiali, ut hominem vero eadem virtute divinâ & sapientia personaliter sibi communicata.

97. Ultimum hujus capituli membrum est de adoratione Christi in utraq; natura. De quo argumento quædam moneri oportet, Ac primò quidē, à multis Calvinianis, in primis Danæo, impugnata fuit adoratio humanitatis Christi. Quos excusat STEINUS

NIUS ex eo, qui negarent, humanam naturam Christi in abstracto esse adorandam, p. 59.

98. Sed hoc nugari est, non disputare. Nunquam enim quisquam ex nobis docuit, humanam Christi naturam solam, profane, divisim sive seorsum, adorandam esse: immo, si quis id ficeret, idololatriam eum committere cum Athanasio, Cyrillo & Damasco affirmamus. Hic error primus.

99. Deinde Pareus, & alii, concedunt, Christum in utramque natura adorandum, sed ita, ut cuilibet naturae sue proprietates attribuantur. Horum sententiam STEINIUS approbat, p. 59. 60. sed contra fundamenta veritatis.

100. Nam, nulla creatura, vel creata potentia & excellētia, potest esse fundamentum divinae adorationis. Quisquis ergo naturam humanam Christi tantum in suis naturalibus proprietatibus considerat, & secundum, & propter eas religiose colit, is idololatra est.

101. Quod, dum dicimus, non negamus, proprietates naturae humanae Christi (sine quibus salva natura non conservaretur) sed ostendimus, fundamentum adorationis in iis ponere non posse.

102. Is enim solus est adorandus, qui est Dominus Deus noster, praeter quem nullus est habendus aliis. At qui humana Christi natura tantum in suis naturalibus proprietatibus considerata, non est Dominus Deus noster, praeter quam nullus est habendus aliis. Ergo natura Christi humana tantum in suis naturalibus proprietutibus considerata, non est adoranda.

103. Docemus autem ex scripturis, & cum iis, adorandum a nobis esse Iesum Christum, Deum & Hominem, juxta utramque naturam in unitate Personae. Idq; sic demonstramus.

104. Is, qui est Dominus Deus noster, praeter quem nullus est habendus aliis, solus est adorandus. Iesus Christus, Deus & Homo, juxta utramque naturam, in unitate personae, est Dominus Deus noster, praeter quem nullus est habendus aliis. Ergo

JESUS CHRISTUS, Deus & Homo iuxta utramq; naturam,
in unitate Personæ, solus est adorandus.

105. Vbi notent juniores, per particulam exclusivam non
excludi ab adorationis cultu Patrem & Spiritum S. Absit: sed eos
omnes, qui non sunt unus ille Dominus & Deus. Quanquam
enim Pater est alius (hoc est, alia Persona) & alius filius, & alius
Spiritus Sanctus: tamen non est alius Deus, sed & hic, & iste, &
ille, sunt unus ille verus & aeternus Dominus & Deus, in unitate
divinae essentiae, quæ est fundamentum adorationis. Ac proinde
nulla Persona divina sola, extra alias, & sine illis adoratur: sed
qui adorat filium, etiam in illo adorat Patrem, & in utraq; Spi-
ritum S.

106. Et sic eleganter hæc possunt conferri: uti propter
divinæ essentiae unitatem non potest Persona una, sola, divisa-
m, extra alias, & sine iis adorari, sed adorato Patre, etiam filius, &
Spiritus S. unus ille verus Deus, adoratur: Sic propter Personæ
Christi unitatem non potest natura una, sola, divisa-
m, extra alte-
ram & sine ea, adorari, sed in utraq; natura totus Christus Je-
sus Christus, unus ille Dominus & Rex noster, adoratur.

107. Una igitur adoratio est, quæ dirigitur in unam Per-
sonam, in qua duæ naturæ unitæ subsistunt: Sed non propter gemi-
nam naturam, geminatur adoratio, sed est una, ut dixi, ad Per-
sonam unam.

108. Neq; sola Christi Deitas, neq; humanitas ejus sola,
sed CHRISTUS, qui est Deus & Homo in unitate Personæ, adora-
tur.

109. Et quia propter beneficia nobis acquisita Christo
gratiæ aguntur, non debet, aut potest adoratio, sive gratiarum a-
etio, fundari in discrimine naturarum, sed fundatur in unitate
Personæ: quoniam beneficia, quæ sunt αποτελέσματα, non alterutri
naturæ tantum, sed toti Personæ tribuuntur.

110. Quod si STEINIUS diligenter notaverit, non am-
plius

plius dividet beneficia Christi, ut alia ad ejus divinitatem solam,
alia ad humanitatem solam referre velit, p. 61. Et vel hinc cognoscere poterit, quid sit agere naturam utramq; quod suum est, cum alterius communicatione. Vide Damascenum lib 3. cap 5. §. 15.

III. Nos igitur CHRISTUM adoraturi, non dividimus in ipso vel naturas, vel proprietates, vel operationes, sed vera fide intuemur totam in utraq; natura Personam, Θεόνθεωπον, & beneficia, quæ per sanctissimam suam obedientiam, & acerbissimam passionem & mortem nobis acquisivit: pro quibus humilimas ei gratias agimus.

112. Nunc propono talem Syllogismum: Qui adorari & invocari debet, eum oportet esse omnipresentem, omniscium, misericordem & omnipotentem. Jesus Christus etiam ut Homo, sive secundum humanitatem in unitate Personæ, adorari & invocari debet. Ergò Iesum Christum etiam ut Hominem, sive secundum humanitatem in unitate personæ, oportet esse omnipresentem, omniscium, misericordem & omnipotentem.

113. STEINIUS negat conclusionem: sed salvis præmissis. Nam propositio radiat sua luce. Quis enim adoret eum, qui nec adsit, neg^r audiat, neg^r juvare velii & possit? Assumptionem ipse hactenus suam esse voluit.

114. Quid ergo? Ponit ædificium, & subruit fundatum. Christum etiam ut Hominem adorandum dicit, sed adorationis fundamentum ab eo tollit.

115. Ast querit effugium, dicit, adorationem non esse idioma divinum, sed ἀξιωμα & dignitatem Christo competentem propter officium mediatoris, p. 61.

116. Resp. Non adoratio, quæ est actus piorum hominum, & Sanctorum Angelorum, sed adorabilitas, hoc est, majestas divina, (adorationis fundamentum) est idioma divinum. Vnde hoc theorema necessarium: Qui adorari debet, eum oportet divina majestate præditum esse. Tolle hanc à Christo juxta huma-

nitatem, & adorari sine lesionе divinæ majestatis non potest.

117. Deinde Christus, ut mediator est adorandus : Sed non eo tantum nomine, verum etiam ut Rex & Dominus Cœli & terræ, unâ cum Patre & Spiritu Sancto.

118. Quæ de gemina (Nestorianilla) Christi adoratione ex Martinio (quem STEINIUS valde commendat, & excusare studet) allata sunt, alibi fusè declaravi, ut repetitione ullâ opus haud esse videatur. Legatur Martinius Elenchomenos.

119. Atq[ue] hic nunc subsistimus: propediem, Deo clementer annuente, sequentium etiam Capitum Examen subjecturi.

I.

Ad Ornatissimum D. M. P E T R U M Kirschbachl
Respondentem:

EN Petrus assertor gravis ardui
Mysterii, quod turba fidelium
Miratur: æterni parentis
Quod λόγος est Caro vera factus,
Docti ingenii præbet specimen sui.
Res magna cæcas hæretici strophas,
Quæ simplicem fallunt populum,
Detegere, & solidare verum.
Sic perge KIRCHBACHI piè mystica
Tractare sacro ex codice dogmata,
Pro gloria & Christi sarissam
Prehendere: Sic tibi laus parata est.

Johannes Wynckelman D.

Huma.

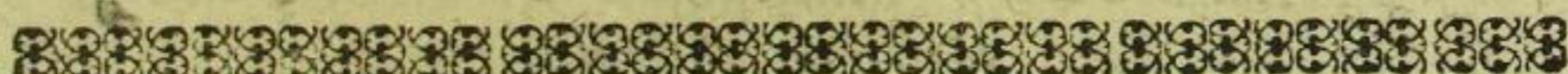
II.

Humanissimo & doctissimo, Domino
M. PETRO Kirchbach / S.P.

PAULUM equidem memini quandoq; resiste-
re PETRO:

Obniti PAULO, mi PETRE, nónne ti-
mes?

MentZerus.

III.

Præstantissimo & doctissimo Dn. M. PETRO
Kirchbach / theologicè disputaturo, S.P.P.

R Vrsus Theologicam gressu felice cathèdram
Tu petis, haud sine laude tuâ, mi docte Magister.
Quid tibi, quod vê bonum à Jovâ clemente precabor?
Faxit Sancta Trias, cùi tu confidis in ævum,
Vt tuus optato Studiorum cursit et ordo,
Quem mandante Deo, cætu præeunte capessis
Doctorumq; virûm, juvenumq; decente coronâ;
Christiadumq; tuo præsis proflisq; talento
Cætibus, & referas tandem sperata brabea,
Sedibus in cœli per secula cuncta beatus.

Justus Fewrbornius, S.Theol. D.ejus-
demq; Profess. & Ecclesiastes.

ERVDL

ERUDITISSIMO ET HUMANISSIMO
RESPONDENTI,
Dn. M. PETRO Kirchbach/ SS. THEO-
LOGIÆ STUDIOSO INDUSTRIO,
convictori suo quondam, & amico
semper dilecto, congratulan-
do appoperabat

THEODORVS Reinkings | I. V. D. Consiliar.
Hass. Darmbstadin.

Quis super hanc Petram, Christum, spem collocat omnem,
Is verè Petri nomen & omen habet.
Cujus de Christo fuerat Confessio talis,
Adversus quam non prævalet orcus hians,
Hujus ut Exemplo fidei exemplaria, Petre,
De CHRISTO exhibeas, sedulitate, tuæ.
Mentzero præeunte Viro: Confessio vera
De Christo, ostendis, quæ tua, Petre, siet.
Hæc altâ maneat semper tibi mente reposta,
Pellere quâ inferni spicula promptus eris.

F I N I S.

Coll. diss. A. 201, misc. 13

b.2